

Eliisa Leskisenoja – Erja Sandberg

Positiivinen pedagogiikka ja nuorten hyvinvointi

Tässä pdf-tiedostossa on mukana kirjasta seuraavat näytteet:

- Sisälly
- Lukijalle

Tutustu kirjaan
verkkokaupassamme

SISÄLLYS

Lukijalle 9

OSA 1 TAVOITTEENA POSITIIVINEN NUORUUS

Positiivisen pedagogiikan perusta 15

- Positiivinen psykologia* 15
- Positiivinen pedagogiikka* 17
- Koulu nuorten hyvinvoinnin edistäjänä* 20
- Vahvuusperustainen opetus* 24
- Hyvinvointi teorioiden valossa* 28

Kohderyhmänä nuoret 31

- Mahtava nuoruus!* 31
- Nuoruus kehityksellisenä ajanjaksona* 33
  - Havighurstin kehitystehtäväteoria 35
  - Eriksonin psykososiaalisen kehityksen teoria 36
  - Levinsonin elämänsykliteoria 38
- Eri ympäristöjen merkitys nuoruudessa* 39

Viisi vahvuuden polkua 43

- Nuoren myönteisen kehityksen teoria* 43
- Nuoren hyvinvoinnin osa-alueet: Viisi C:tä* 46
- Vahvuuden polut alkavat kohtaamisesta* 49

OSA 2 SANOISTA TEOIKSI

Ensimmäinen polku: Pätevyys	57
<i>Harjoitteet: Pätevyyden polku</i>	60
Mikä meni hyvin?	60
Fiksut tavoitteet	62
Pätevyyksien unelmakartta	63
Asenne ratkaisee	64
Harjoitus tekee mestarin	65
Kuuluisat epäonnistujat	66
Paras mahdollinen minä -vlogipäivitys	67
Huoliaika	68
Voimalauseet	70
Selitä parhain päin	72
Minä pärjään!	73
Toinen polku: Itseluottamus	75
<i>Harjoitteet: Itseluottamuksen polku</i>	78
Voima-asennot	78
Tekohymyssä(kin) on voimaa!	80
Peilitekniikka	80
Minä muiden silmin	82
Itseluottamuksen voimakivi	82
Myönteisten asioiden muistilista	83
Itsetunnon vaakuna	86
Hyvien kokemusten vihko	88
Ylpeyden ankkurit	89
Luottamuksen pyramidi	90

Kolmas polku: Ihmissuhteet	93
<i>Harjoitteet: Ihmissuhteiden polku</i>	96
Sata tapaa kehua	96
Mainiot tarralaput	97
Iloiset pyykkipojat	98
Tämä paita pitää sinut lämpimänä	99
Ystävyyden voima	100
Tunteet haltuun	103
Tunteella	106
Älä ärsyynny!	108
Lempeän ystävällisyyden mietiskely	110
Neljäs polku: Luonne	111
<i>Harjoitteet: Luonteen polku</i>	115
Minun vahvuuteni	115
Vahvuuksien tiekartta	117
Vahvuustekojen sanapilvi	117
Vahvuusfilmifestivaalit	118
Salainen ystävä	118
Toiveikkuuden vahvuus – menestystarinat	119
Toiveikkuuden vahvuus – voimaannuttava musiikki	119
Kiitollisuuden vahvuus – kiitollisuuspäiväkirja	120
Kiitollisuuden vahvuus – kiitollisuussormet	121
Kiitollisuuden vahvuus – kiitoskirje	121
Kiitollisuuden vahvuus – repäisy laput	122
Itsesäätelyn vahvuus – hallinnan ympyrä	123
Itsesäätelyn vahvuus – paastohaaste	124
Itsesäätelyn vahvuus – selviytymiskeinojani	126
Minä pala palalta	127
Lisää poweria!	131

Viides polku: Välittäminen	133
<i>Harjoitteet: Välittämisen polku</i>	137
Välittämisen säteet	137
Välittämisen pienet, mutta niin tärkeät merkit	140
Hyvän mielen tuojat	144
Hyväntekeväisyysprojekti	145
Sadepäivärentoutus parin kanssa	146
Palauttava hengitys	148
Palauttava ympäristö	149
Tee lisää sitä, mistä nautit!	150
Minun elämäni	154

OSA 3 NÄKÖALOJA TULEVAISUUTEEN

Nuorten hyvinvointia tulee vahvistaa	159
<i>Haavoittuvainen nuoruus</i>	159
<i>Nuorten siirtyminen jatko-opintoihin ja työelämään</i>	162
<i>Tärkeä minäkäsitys nuoruudesta aikuisuuteen</i>	164
<i>Päämääränä hyvinvoiva aikuinen</i>	166
Lopuksi: Vierellä kulkemista ja toivon herättelyä	169
Kirjoittajat	181
Lähteet	183

LUKIJALLE

Idea tähän kirjaan syntyi marraskuisena lauantaipäivänä Oulussa, jossa olimme kumpikin luennoimassa positiivisen pedagogiikan ja vahvuuksien voimasta. Kahvipöytäkeskustelussa jaoimme ilahduttavan kokemuksemme siitä, että tietoisuus positiivisen pedagogiikan periaatteista on mainiosti tavoittanut maamme päiväkodit ja alakoulut. Yläkoulussa ja toisella asteella tilanne on kuitenkin aivan toinen. Huolestuneina tästä jatkumon puutteesta päätimme kirjoittaa tämän kirjan ja avata näköaloja siihen, miten positiivinen pedagogiikka antaa loistavia eväitä myös nuoruusiän tukemiseen.

Nuoruus on ihmisen elämänkaaressa hyvin merkityksellinen vaihe. Se on itsensä rakentamisen aikaa, jolloin sekä fyysinen olemus että nuoren identiteetti ja minäkuva muotoutuvat. Samalla luodaan pohjaa aikuisiän hyvinvoinnille, mielenterveydelle ja elämäntaidoille. Myös sosiaaliset suhteet muuttuvat voimakkaasti. Nuoret kohtaavat suuria kehitystehtäviä, jotka koskevat sisäistä kypsymistä ja itsensä hyväksymistä. Osa muutosten hampaissa olevista nuorista herättää huolta. Monet lukiolaiset kärsivät koulu-uupumuksesta, kun taas ammatillisissa oppilaitoksissa majoilee näköalattomia nuoria, jotka ovat menettäneet

uskon itseensä ja tulevaisuuteensa. Lohduttomin osa nuorista ajautuu täysin syrjään, niin tutkintojen kuin työelämän tavoittamattomiin.

Me aikuiset pidämme nuoruutta helposti myrskyisänä kehitysvaiheena, jota hankaloittavat nuoren itsenäistymispyrkimykset, elämys- ja mielihyvähakuisuus sekä kapinoiva ja impulsiivinen käyttäytyminen. Rajojaan kokeilevan nuoren kanssa toimiessa voi olla vaikea nähdä ja tukea niitä upeita vahvuuksia ja ihailtavia luonteenomaisuuksia, joita kuohunnan taakse kätkeytyy. Haluamme tällä kirjallamme rohkaista katsomaan nuoruutta myönteisin silmin, monien mahdollisuuksien ajanjaksona. Lähestymistapamme tukeutuu nuoren myönteisen kehityksen teoriaan (engl. *Positive Youth Development*), jonka vahvasti tutkimusperustainen ja optimistinen lähestymistapa keskittyy nuorten positiivisen kasvun ja kehityksen tukemiseen. Teoria laajentaa näkökulmaa ongelmista vahvuuksiin ja suuntaa huomionsa nuoren haasteiden yli niihin tekijöihin, jotka edistävät nuoren hyvinvointia. Tarkoituksena ei ole ummistaa silmiä nuoruuden kipupisteiltä, vaan tukea nuoren mahdollisuuksia selvitä niistä ja auttaa häntä omaksumaan taitoja, joiden avulla hän voi rakentaa itselleen eheää, onnellista ja merkityksellistä tulevaisuutta.

Erilaisilla ympäristöillä on merkittävä vaikutus nuoren kehitysprosessissa. Kodin, koulun ja vapaa-ajan toimintojen tarjoaman tuen yhdistäminen nuoren voimavaroihin on avain myönteiseen kehitykseen. Erityisesti koulun toimijoiden osallisuus on ensisijaisen tärkeä. Koulut ovat ideaaleja paikkoja myönteisten kehityspolkujen vahvistamisessa, koska nuoret viettävät siellä suuren osan ajastaan ja huomattava määrä heidän hyvinvointiinsa vaikuttavasta päivittäisestä vuorovaikutuksesta tapahtuu juuri kouluaikana. Opettajat voivat omalla toiminnallaan kannatella nuoria sekä auttaa heitä löytämään potentiaalinsa ja uskomaan mahdollisuuksiinsa, mikä voi parhaimmillaan toimia voimavarana koko loppuelämän ajan. Keskitymme ensisijai-

sesti yläkoulun ja toisen asteen opiskeluun, mutta käsiteltävät sisällöt tarjoavat erinomaista tukea myös muille ammattilaisille, vanhemmille sekä nuorten vapaa-ajan harrastusten parissa toimiville aikuisille.

Kohderyhmämme ovat nuoret eri vaiheissaan – yläkoulussa oppilaat ja toisella asteella opiskelijat. Selkeyden takia käytämme usein termiä nuori, mutta myös termejä oppilas ja opiskelija esiintyy kirjan sivuilla. Toivomme, etteivät useat termit häiritse lukukokemustasi.

Tarkastelemme kirjan ensimmäisessä osassa positiivista psykologiaa ja vahvuusperustaista opetusta sekä nuoruutta kehitysvaiheena. Esittelemme myös nuoren myönteisen kehityksen teoriaan nojaten viisi vahvuuden polkua, jotka valmistavat nuoria tasapainoiseen, menestyksekkääseen ja vastuulliseen aikuisuuteen. Polkuja seuraamalla nuoret voivat vahvistaa osaamistaan, lujittaa ihmissuhteitaan, hyödyntää luontevahvuuksiaan, edistää itseluottamustaan ja kasvattaa myötätunnon ja empatian taitojaan. Kaikki tämä tapahtuu turvallisessa yhteistyössä ja välittävässä vuorovaikutuksessa aikuisen kanssa.

Kirjan toinen osa sisältää kattavan määrän käytännönläheisiä harjoitteita, joiden avulla nuoret voivat kartoittaa viittä vahvuuden polkua ja vahvistaa voimavaroja itsessään ja toisissaan. Harjoitteita voidaan tehdä opettajan johdolla luokassa, mutta ne sopivat myös nuorten itsenäiseen työskentelyyn. Yhtä lailla tehtäviä voi hyödyntää esimerkiksi nuorten leireillä tai erilaisissa harrasteryhmissä.

Kirjan kolmannessa osassa avaamme näköaloja tulevaisuuteen ja pohdimme sitä, miten parhaiten voisimme johdatella nuoret kohti hyvinvoivaa aikuisuutta. Kirjamme päättyy äidinkielenopettaja Anu Vartiaisen upeaan, elämänmakuiseen kuvaukseen, jossa hän kertoo, miten positiivinen pedagogiikka toimii hänen voimatyökalunaan. Sydämellinen kiitos, Anu, inspiroivasta tarinastasi! Siinä tiivistyy ihastuttavalla tavalla koko kirjamme sanoma.

Tahdomme kiittää myös Kokkolan Kiviniityn koulua, jossa pilotoitiin kirjamme harjoitteita. Kokemuksenne ja palautteenne olivat meille hyvin arvokkaita! Erityisen kiitollisia olemme erityisopettaja Tiina Vitkalle, joka mahdollisti yhteistyömme sekä tarmokkaasti ja innostuneesti vastasi pilotoinnin käytännön järjestelyistä.

Positiivisia hetkiä nuorten parissa!

En pelkää, kun nuoruus päättyy, en pelkää.
En piiloon aio mennä.
Luotanne siipeni kantaa ja lennän aurinkoon.
Robin

Erja ja Eliisa